

*oplossing eindejaarsquiz 2016
samengesteld voor
Theo Bakkers Domein
door Ria Scharn*

*wij wensen alle deelnemers
aan onze fotoquiz een
voorspoedig en gezond 2017*

1. Staalhof - Staalstraat 3-5-7

Op de foto zien we de Saaihal van de Staalhof in de Staalstraat. Het Staalhof was een 17de-eeuws gebouwencomplex, op de hoek van de Staalstraat en de Groenburgwal, waar zich het centrum van de lakenindustrie bevond. De lakenindustrie is de nijverheid die zich bezighoudt met het maken van lakenstoffen. Tegenwoordig denken we dan aan de lakens die we op ons bed hebben liggen, maar met 'laken' werd vroeger 'stof gemaakt uit wol' bedoeld. De stoffen werden hier gekeurd door keurmeesters, de 'staalmeesters', zo genoemd omdat ze gebruik maakten van stalen (proeflappen). Het complex bestond uit een zijdehal, een lakenhal en een saaihal (saai was een licht gekeperde wollen stof, dat wil zeggen met een diagonaal geweven patroon). Van de Saaihal uit 1641 aan Staalstraat 7 is de gevel van Pieter de Keyser intact gebleven. De Lakenhal aan Groenburgwal 42 werd in 1827-1829 drastisch verbouwd tot de Engelse Episcopale Kerk. Rembrandts beroemde schilderij 'De Staalmeesters' uit 1662 hing oorspronkelijk in de vergaderkamer van de Lakenhal. Toen het gebouw in 1771 haar functie verloor, verhuisde het schilderij naar het stadhuis op de Dam. Tegenwoordig hangt het in het Rijksmuseum (zie afbeelding volgende pagina).

*Links: Staalhof met Lakenhal aan de Groenburgwal. Bouwtekening uit 1641
Afb: SAA*

Rechts: De Saaihal met bijgebouwen in de Staalstraat. Afb: J.M.A.Rieke; bron: SAA

1. Staalhof

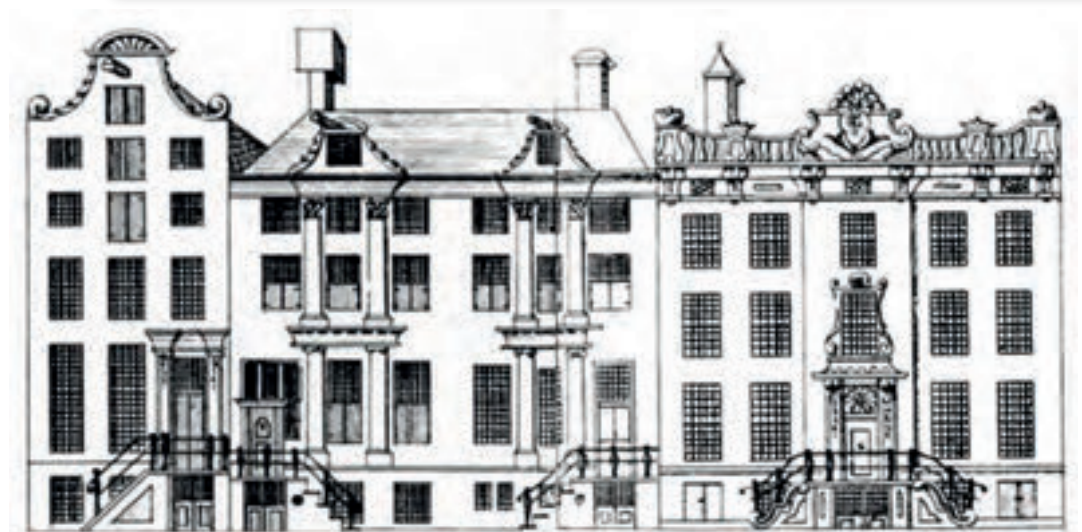
uw letter:

S

2. Incassobank, Herengracht 531-537

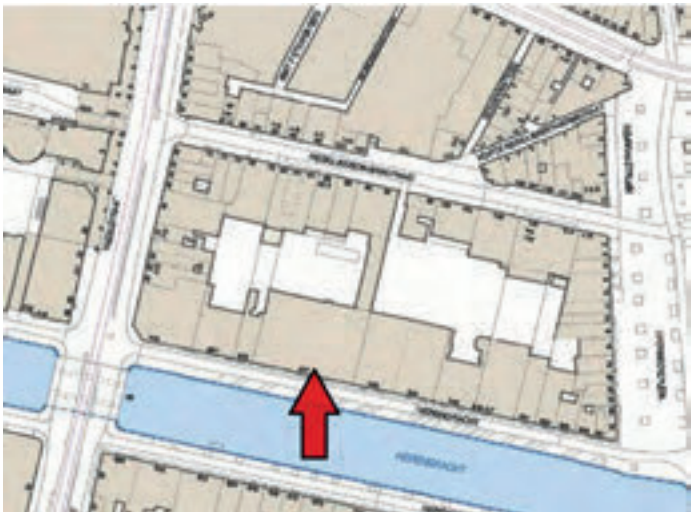
We zien hier het gebouw dat de Incassobank in 1902 liet oprichten. Tot die tijd stonden hier vier woonhuizen. Het pand Keizersgracht 535-537 werd gebouwd door de architect J.P.H. de Man, vier jaar later volgde een uitbreiding met Herengracht 533 naar ontwerp van H.A.J. Baanders en in 1915 werd ook Herengracht 531 bij het complex getrokken. De Incasso-Bank NV werd opgericht te Amsterdam op 28 januari 1891, als voortzetting van het kassiersbedrijf van de firma Goedewaagen & Co. Het was een belangrijke bank die uitgroeide tot één van de 'grote vijf'. In oktober 1947 besloten de Amsterdamsche Bank en de Incasso-Bank tot een samenvoeging van beide bedrijven. Feitelijk kwam dit neer op een overname van de Incasso-Bank door de Amsterdamsche Bank, die op haar beurt weer opging in de Amro-bank en weer later onderdeel werd van ABN-AMRO. Het gebouw was vanaf 1968 in gebruik als Bevolkingsregister, maar is sinds 2000 het hoofdkantoor voor de Bank Insinger de Beaufort. Het hele pand is toen gesloopt, op de voorgevel na, waarachter nieuwbouw verrees naar ontwerp van architect Hans Ruijsenaars.

Re.bov:Incassobank, Herengracht 531-537 rond 1907.

Afb: SAA

Rechts:Dezelfde huizenrij in 1768, volgens het Grachtenboek van Caspar Philips

2. Incassobank

uw letter:

I

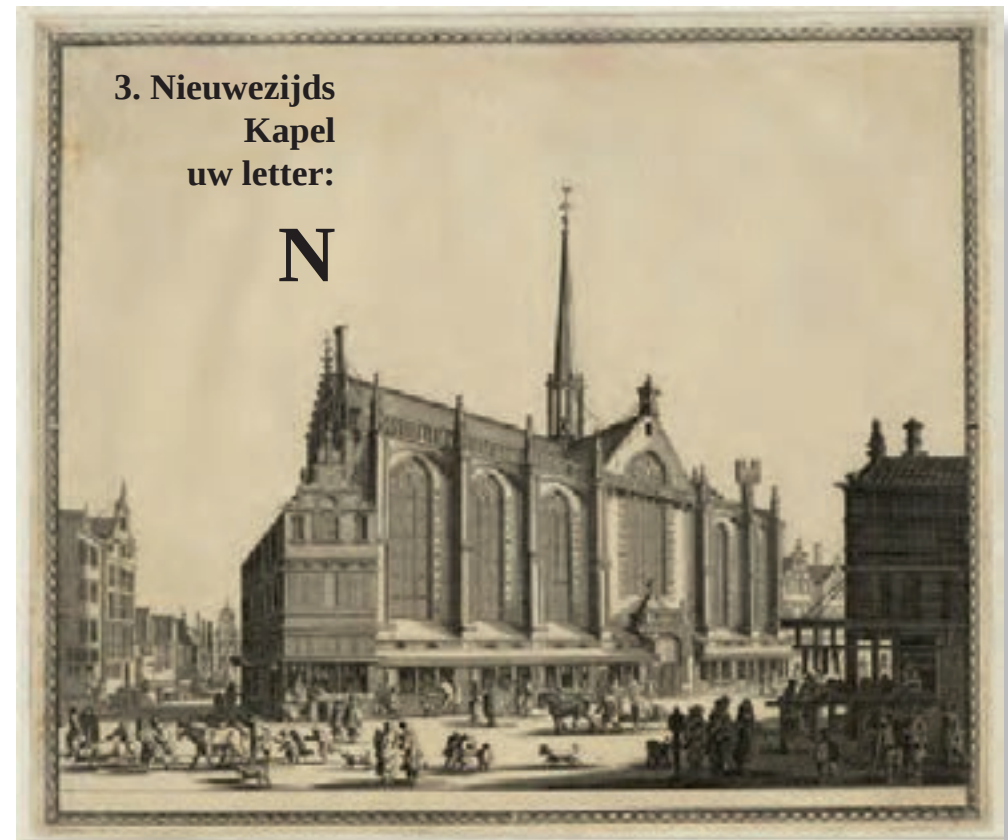
3. Nieuwezijds Kapel – Kalverstraat 83-85

We zien hier de gevel en de ingang van de Nieuwezijds Kapel aan de Kalverstraat. De oorspronkelijke Nieuwezijds Kapel, ook wel

de Kapel Ter Heilige Stede genoemd, dateerde uit 1347 en was een van de belangrijkste religieuze bouwwerken van Amsterdam. De kapel werd gebouwd op de plek waar zich in 1345 het Mirakel van Amsterdam voltrok. Een stervende man had van de priester het laatste sacrament toegediend gekregen. Nadat de geestelijke vertrokken was, moest de zieke overgeven, waarna het braaksel in het vuur werd gegoooid. De volgende morgen bleek dat ook de hostie in de vlammen terecht was gekomen, maar niet verbrand was. De Heilige Hostie werd in een processie naar de Oude Kerk gebracht, maar werd wonderlijk genoeg meteen weer teruggevonden in het huis van de zieke. Twee jaar later werd op de plaats van het sacra-

mentswonder, de Heilige Stede, een kapel ingericht waar de miraculeuze hostie werd getoond in een kristallen monstrans. Deze kapel brandde in 1452 af, maar ook toen bleef de hostie gespaard in het vuur. Sindsdien zouden er meer wonderen hebben plaatsgevonden rond het sacrament en werd de Heilige Stede een populaire bedevaartsbestemming, die veel pelgrims trok. Er werd zelfs een speciale toegangsroute, de Heiligeweg, aangelegd om de mirakelplaats vanuit het westen goed bereikbaar te maken. De Heiligeweg dankt hieraan zijn naam en deze weg strekte zich uit tot aan Sloten via o.a. de Overtoom en de Sloterweg. Kort na de brand van 1452 verrees een nieuwe kapel die op de Oude Kerk geïnspireerd was. Het gotische gebouw was een driebeukige hallenkerk met de ingang aan de Kalverstraat, het halfronde koor lag tegen het Rokin aan. Aan de noordwestzijde van de hallenkerk was een zijkapel gesitueerd, op de plek waar het mirakelhuis had gestaan. Bij de Alteratie dreigde te kapel te worden gesloopt, maar zij werd eerst enige tijd gebruikt als paardenstal, stadsturfhuis en 'zoutkasse'. Uiteindelijk namen aan het begin van de 17de eeuw de Duitssprekende gereformeerden er hun intrek. Aan het einde van de 19de eeuw verkeerde de Nieuwezijds Kapel in bouwvallige staat. De Nederduitsch Hervormde Gemeente had het plan opgevat om de kapel af te breken en een moderne vervanger te bouwen. Ondanks vele protesten en kritiek zette de kerkenraad zijn plannen door. Ze wilden geen katholieken zien terugkeren in de kapel. Nadat het gebouw buiten gebruik was gesteld, lieten de hervormden de cultureel-historisch zeer waardevolle kapel volledig met de grond gelijk maken. Er werd een nieuwe, kleinere kapel gebouwd waarin tegenwoordig de Amsterdam Dungeon gevestigd is.

Vorige pagina:

Links: Nieuwezijds Kapel, gevel aan de Kalverstraat ± 1906, kort voor de afbraak. Tegen de gevel staan zgn. boekenkasten. Foto: SAA

Rechts: Nieuwezijds Kapel over het Rokin gezien; tekening 18de eeuw: SAA

Deze pagina:

Rechts: Nieuwezijds Kapel in de Kalverstraat, medio 17de eeuw. Ets door Pieter H. Schut

4. Galerij van het Paleis voor Volksvlijt

We kijken hier vanaf de Stadhouderskade naar de achterzijde van de Galerij van het Paleis voor Volksvlijt. Waar Sarphati's plan in een park had voorzien, opende de Amsterdamsche Galerij-Maatschappij in 1883 de winkelgalerij. De Galerij omsloot de tuin aan drie zijden. Aan de vierde zijde stond het 'Volkspaleis', zoals het vaak kortweg genoemd werd. Het complex bestond uit 50 winkels en vier hoekgebouwen die toegang gaven tot de achtergelegen overdekte wandelgang. De vijf meter brede gang werd door sierlijke gietijzeren hekken van de tuin gescheiden. Indrukwekkend moeten de rijkversierde plafonds en de 'kostbare bewerkte mozaïekvloeren' zijn geweest. Elke winkel had een kelder, een entresol die als woning kon dienen en een grote zolder boven de galerij, voor opslag of als werkplaats. De galerij trok 's zomers veel wandelaars en bezoekers van concerten in de tuin. In de nacht van 17 op 18 april 1929 brandde het Paleis voor Volksvlijt in een paar uur finaal af. Heel Nederland

was geschokt. De Galerij bleef gespaard, maar het verdwijnen van het Paleis deed haar geen goed. De klandizie van de bezoekers van voorstellingen en evenementen – die dan meteen nog maar even een 'rondje Galerij' deden – viel weg. Van de bewoners van de belendende Pijp moesten de dure Galerijwinkels het niet hebben. Vele plannen zijn bedacht voor het terrein van het afgebrande Paleis. Tenslotte werd besloten hier het nieuwe gebouw van De Nederlandsche Bank neer te zetten. Het modernistische ontwerp voor de bank van M. Duintjer werd in 1960 geaccepteerd en in 1961 zou de bouw beginnen – ten koste van de Galerij. Nog steeds wordt het verdwijnen van Paleis en Galerij betreurd, vooral omdat veel Amsterdammers het gebouw van De Nederlandsche Bank zo lelijk vinden.

4. Galerij Paleis voor Volksvlijt

uw letter:

G

Vorige pag:

Links:

Achterzijde
galerij, gezien
over de Singelgracht

Rechts:

Binnenzijde
galerij 1883

Deze pagina:

Links:

Ingang galerij
aan het West-
einde

Re.boven:

Binnentuin
Paleis voor
Volksvlijt met
galerij ±1890

Re.onder:

Luchtfoto
Frederiksplein
na afbraak
Paleis, SAA

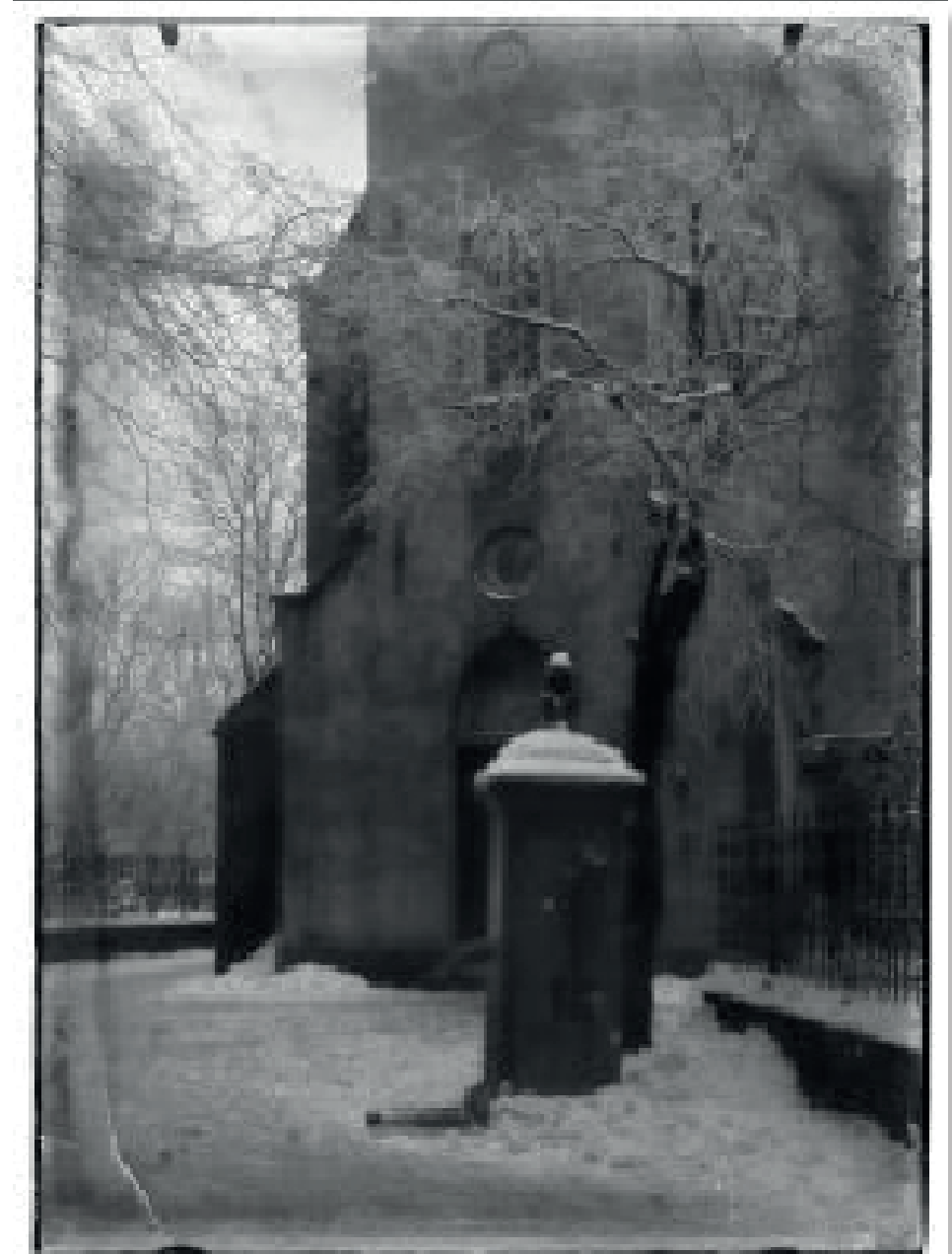
5. Engelse Kerk – Begijnhof 48

Dit romantische plaatje toont de Engelse Kerk op het Begijnhof. Al in 1397 beschikten de Begijnen over een kapel die aan Maria was gewijd en die waarschijnlijk van hout was. Over dit gebouwtje is nauwelijks iets bekend. Op 17 oktober 1419 werd een nieuwe kapel ingewijd, op de plaats van het huidige kerkje. De kapel was gewijd aan de Heilige Maagd en de apostelen Johannes de Doper en Matteus. De vernieuwing en vergroting van de kapel hing direct samen met de grote toevloed van nieuwe Begijnen. Veel geluk hadden de Begijnen in deze jaren echter niet. Tijdens de twee stadsbranden van 1421 en 1452 werd ook het Begijnhof getroffen. De kapel brandde tijdens de tweede stadsbrand af en werd herbouwd. Opnieuw vond een inwijding plaats, nu aan Maria, St. Ursula en Johannes de Evangelist. Dit is de kerk die in enigszins gewijzigde vorm nog steeds op het Begijnhof staat. Na de Alteratie in 1578 werden alle kerken en kloosters in beslag genomen. Ook de Begijnhofkapel kreeg een nieuwe functie. Zo werd de kapel voor houtopslag en als Engels soldatengasthuis gebruikt, als rederijkerskamer en als vergaderzaal voor de gilden. In 1607 herkreeg de kapel min of meer zijn oorspronkelijke functie, toen het gebouw in gebruik werd genomen als gebedshuis voor de Engelse hervormden in Amsterdam.

*Rechts:
Waterpomp bij Engelse Kerk
foto Bernard F. Eilers ±1907
bron: SAA*

*Volgende pagina:
Links: Interieur kerk SAA
Rechts: Extérieur kerk Wiki
Linksonder:
Ets door onbekende maker
bron: SAA*

5. Engelse Kerk uw letter: **E**

6. Lloyd Hotel – Oostelijke Handelskade 34

Het hotel van de Koninklijke Hollandsche Lloyd (KHL) is in 1918 ontworpen door architect Evert Breman. KHL kwam voort uit de Zuid-Amerika Lijn en verloor een belangrijk deel van het vrachtaanbod als gevolg van de mond-en-klauwzeer-epidemie die in het begin van de twintigste eeuw in Zuid-Amerika woedde. Het bedrijf besloot daarna zich te gaan toeleggen op passagiersvervoer. De KHL wilde het hotel gebruiken als reclame, om clientèle te werven voor de passagierslijn naar Zuid-Amerika. Het werd gebouwd in een eclectische stijl, met invloeden van de Amsterdamse School. Toen het op 1 juni 1921 werd opgeleverd had het acht keer meer gekost dan oorspronkelijk was geraamd,

wat waarschijnlijk heeft bijgedragen aan het latere faillissement van de KHL. Scheepvaartmaatschappij Koninklijke Hollandsche Lloyd bouwde het Lloyd Hotel langs de IJ-oever, waarvandaan haar schepen vertrokken. In het hotel konden 900 landverhuizers tegelijk slapen. Bij de opening in 1921 kreeg het een enthousiast onthaal in de pers, die het prees als het meest luxueuze landverhuizershotel van Europa. Van 1921 tot 1936 deed het gebouw dienst als tijdelijk verblijf voor landverhuizers. Gedurende die periode reisden duizenden emigranten - veelal arme Oost-Europese joden die de pogroms waren ontvlucht - via de KHL naar Zuid-Amerika. Eens in de drie weken vertrok een KHL-schip. Na het faillissement in 1935 kwam het hotel in handen van de gemeente Amsterdam. Vervolgens nam de Nederlandse staat het hotel over en vanaf 1938 werd het gebruikt als opvang voor joodse vluchtelingen uit nazi-Duitsland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog deed

het gebouw dienst als gevangenis. In 1941 werden er zo'n honderdvijftig Februaristakers opgesloten. Hoewel het gebouw er, wegens het ontbreken van cellen, niet bijzonder geschikt voor was, heeft het na de oorlog nog tot 1989 als gevangenis gefunctioneerd; tot 1963 voor volwassenen en na 1963 als jeugdgevangenis. In 1996 organiseerde de gemeente Amsterdam een prijsvraag voor het gebouw, het Oostelijk Havengebied moest een prestigieus nieuw woon- en werkgebied worden, waaraan werd meegewerkt door bekende Nederlandse architecten. Het Lloyd Hotel kreeg de monumentenstatus en heropende op 11 november 2004 als 1- tot 5-sterrenhotel met een Culturele Ambassade.

Vorige pag: Lloyd Hotel bron: SAA

Rechts: Lloyd Hotel, prentbriefkaart 1920; bron: SAA

6. Lloyd Hotel

uw letter: **L**

7. Gerzon – Nieuwezijds Voorburgwal 303 - 307

We zien hier de gevel van modehuis Gerzon aan de Nieuwezijds Voorburgwal. Op 4 september 1889 begonnen de broers Eduard en Lion Gerzon hun eerste eigen zaak op Nieuwendijk 163 in (volgens de advertentie) ‘gebreide en geweven goederen, kousen, handschoenen, corsetten, damesblouses en nouveautés’. Die eerste winkel werd in 1893 verplaatst naar de Kalverstraat hoek Sint Luciënsteeg, met dien verstande dat op die plek de oude panden werden vervangen door een groot betonnen winkelpaleis. De winkel op de meer volkse Nieuwendijk werd gesloten. In 1915 volgde er een grote verbouwing en uitbreiding tot aan de Nieuwezijds Voorburgwal. Het gebouw is een rijksmonument. Gerzon gold als dé zaak voor de betere middenstand, dat werd benadrukt door de luxe inrichting van de winkels met brede en hoge entrees. Bovendien konden klanten hun aankopen laten thuisbezorgen, een service waar de nodige zorg aan werd besteed: de medewerker die met paard en wagen de adressen afging, ging gekleed in een keurig beige livrei. Gaandeweg werd de damesconfectie een steeds belangrijker deel van het assortiment. Alles was er: mantels, blouses, peignoirs, baljaponnen en ‘gewaden voor schouwburg en receptie’. Alle kleding werd sinds 1916 vermaakt en deels gemaakt op de eigen ateliers in een groot nieuw pand tussen Spuistraat en Singel, nu een hotel. De individualisering van de kledingstijlen werd Gerzon in 1970 fataal.

Vorige pagina:

Gerzon's Modemagazijnen, achtergevel Nieuwezijds Voorburgwal

Foto: Bernard F. Eilers; bron: SAA

Onder: Artist Impression van het Gerzon-complex Kalverstraat-St.Luciënsteeg-Nieuwezijds Voorburgwal

Rechts: Gerzon Kalverstraat rond 1930; bron: SAA

7. Gerzon Mode- magazijnen

uw letter:

G

8. Rijksmagazijn voor Geneesmiddelen - Sarphatistraat 410

We zien hier het toegangshek en een deel van de linkervleugel van het Rijksmagazijn voor Geneesmiddelen aan de Sarphatistraat. Tot voor kort stond er 'Militaire Apotheker' op een bordje op het toegangshek. Sarphatistraat 410 (voorheen 110A – 110B) ligt ingeklemd tussen de voormalige Marechaussee Kazerne en de eveneens voormalige Kavallerie Kazerne, waar sinds begin jaren negentig de Rijks-academie van Beeldende Kunsten zit. Sarphatistraat 110A-110B was jarenlang het Rijksmagazijn voor Geneesmiddelen: apothekers,

instrumentenmakers, laboranten en dienstplichtig militairen hielden hier de voorraad medicijnen van het Nederlandse leger op peil. Na het verdwijnen van de vestingwerken, werd het gebouw hier in 1887-1889 opgericht tussen de bolwerken Muiden en Diemen. Oorspronkelijk was het bestemd voor de bereiding, opslag en verzending van geneesmiddelen ten behoeve van de koloniën, de garnizoenen van het leger, de marine-hospitalen, -schepen en -inrichtingen, de gevangenis, de rijkswerkinrichtingen en andere met militaire zaken en justitie verbonden instellingen, alsook voor de huisvesting van de directeur en de conciërge. Naast de functie als groothandel was het Rijksmagazijn een complete farmaceutische fabriek. Levering vond o.a. plaats aan de Militaire Apotheek in Zaandam en het functioneerde ook zelf als Militaire Apotheek. Tegenwoordig is in zowel dit pand als in de voormalige Marechaussee Kazerne 'Stadgenoot' gevestigd, een Amsterdamse woningcorporatie.

Vorige pagina:

Links: *Rijksmagazijn voor Geneesmiddelen 1988, portiersloge.*

Foto: Ino Roël, bron: SAA

Onder: *Sarphatistraat 410 in 1991, voormalig Rijksmagazijn voor Geneesmiddelen.*

Foto: Ino Roël, bron: SAA

Rechts: *Huidige situatie; bron: Google Maps*

8. Rijksmagazijn voor Geneesmiddelen

uw letter:

R

9. Agnietenkapel – Oudezijds Voorburgwal 229-231

ook: Atheneum Illustre

We kijken hier naar de gevel van de Agnietenkapel. Het Agnietenklooster is al in 1397 gesticht, maar bij de grote stadsbrand van 1452 gingen alle – hoogstwaarschijnlijk houten – gebouwen verloren. In 1470 verrees er daarom een nieuwe Agnietenkapel. Na de Alteratie, in 1578, werd de kapel in gebruik genomen als pakhuis van de Admiraliteit, maar in 1629 besloot de Vroedschap om de kloosterkerk te bestemmen voor het nieuwe Athenaeum Illustre, de Doorluchtige School. De verbouwing was voltooid in 1631 en op 8 januari 1632 vond de feestelijke opening plaats. Aan de Oudezijds Voorburgwal werd de aaneengesloten bebouwing gesloopt en op die plek een muur opgetrokken met daarin het natuurstenen poortje van de voormalige stadstimmertuin aan de Oude Turfmarkt. De voorgevel veranderde drastisch. Het hoge gotische spitsboogvenster werd dichtgemetseld en ter hoogte van de eerste verdieping kwamen – ter verlichting van de grote gehoorzaal – twee spitsboogvensters naar het model van die in de zijgevels. Verder kreeg de gevel, onder andere, een nieuwe bakstenen bekleding en een, nu nog bestaande, zandstenen afdekking. In 1864 verhuisde het Athenaeum Illustre naar de Garnalendoelen aan het Singel en werd de voormalige Agnietenkapel bestemd tot openbare lagere school. Deze Agnietenschool bleef tot in 1917 in de kapel. Vier jaar later begon de ingrijpende restauratie annex verbouwing ten behoeve van de Universiteit van Amsterdam, de opvolger van het Athenaeum Illustre. Het centrale gotische spitsboogvenster werd gereconstrueerd aan de hand van bouwsporen (ook die van het gotische venster aan de achtergevel). Sinds deze laatste restauratie is de voormalige kloosterkapel – nu ‘Universiteitsmuseum De Agnietenkapel’ – niet meer ingrijpend gewijzigd.

Vorige pagina:
Agnietenkapel in 1940.
Foto: BMZ, bron: SAA

Boven:
Atheneum Illustre, ets Pieter
Schenk, bron: SAA

Rechts: Agnietenkapel in 1919
Foto: SAA

*Links:
Agnietenkapel,
achtergevel
Oudezijds Ach-
terburgwal
Foto: SAA*

*Rechts:
Agnietenkapel,
doorkijkje door
de poort
Foto: SAA*

9. Agnietenkapel of Athneneum Illustrre

uw letter:

A

10. De Cromhouthuizen - Herengracht 364-370

We zien hier een deel van de zogenaamde Cromhouthuizen aan de Herengracht nabij de Leidsegracht. Het zijn vier in 1660-1662 door Philips Vingboons gebouwde huizen in opdracht van de rooms-katholieke koopman Jacob Cromhout. In twee van de panden, op nummer 368 en 366, is tegenwoordig het Bijbels Museum gehuisvest. In 1614 kocht Hendrick Cromhout erven aan de Herengracht dichtbij de toenmalige grens van de stad. Hier legde hij een grote tuin of lusthof aan met een poort aan de Keizersgracht. Zijn zoon Jacob Cromhout vatte in 1660 het plan op de erven te bebouwen met huizen naar ontwerp van Philips Vingboons. Een moeilijkheid hierbij was dat de erven niet een aaneengesloten geheel vormden. Middenop het terrein van Cromhout stond het huis met bedrijf van de houtkoper Cornelis Jansz. Kerfbijl die in eerste instantie weigerde zijn bezit te verkopen. Vingboons kon hierdoor niet een uniform huizencomplex ontwerpen. Rechts van Kerfbijl was het mogelijk om twee grotere huizen te bouwen, maar links bleef slechts ruimte over voor een kleiner huis met een breedte van 20 voet. Tijdens de bouw veranderde Kerfbijl van gedachte en was hij alsnog bereid zijn bezit te verkopen. Het was toen echter te laat om de plannen ingrijpend te wijzigen. Het resultaat was een complex van twee grotere huizen rechts

en twee kleinere links. Cromhout zelf nam zijn intrek in nummer 366, het tweede huis van rechts en de andere huizen werden verhuurd. Tot circa 1800 bleven de huizen in handen van de nazaten van Jacob Cromhout.

10. Cromhouthuizen uw letter: **C**

Vorige pagina

Links:

De Cromhouthuizen

Foto: BMZ 1940; bron: SAA

Links:

De Cromhouthuizen 1940

Foto: Dienst PW; bron:SAA

Boven en rechts:

De Cromhouthuizen

Foto's: Martin Alberts,
bron:SAA

11. De Hollandsche Gasfabriek

We kijken hier vanaf de huidige Stadhouderskade naar de Hollandse gasfabriek die aan de Weteringschans stond ter hoogte van de huidige Pieter Pauwstraat en Den Texstraat. Als je goed kijkt, zie je rechts achter de gebouwen de koepel van het Paleis voor Volksvlijt oprijzen. Omdat de enige gasfabriek, de Amsterdamsche Pijp-Gaz Compagnie (die lag aan de Schans ter hoogte van de huidige Mar-nixstraat/Elandsstraat en heette oorspronkelijk de Engelse Gasfabriek), geen concurrentie kende, waren de prijzen hoog. Om hier een einde aan te maken, stichtte grootafnemer en suikerfabrikant C. de Bruijn in 1845 een tweede gasfabriek. De 'Hollandsche Gazfabriek'. In 1846 werd begonnen met de bouw op de stadsvest tussen de Bolwerken Reguliers en Ouderkerk. Vanwege de ingediende bezwaar-

schriften werden aan de omvang beperkingen opgelegd. De retorten mochten maximaal 12 el hoog zijn, de gashouders ten hoogste 7 el en de overige gebouwen mochten hoogstens 7 el boven de schans uitsteken. De schoorsteen daarentegen moest minimaal 32 el zijn. Op 23 augustus 1847 begon de gaslevering. In 1885 viel het doek voor de Hollandsche Gasfabriek. De bouw van de Hollandsche Gasfabriek werd geschilderd door Cornelis Springer in 1847 (onder).

Links:

De Hollandsche Gasfabriek, gezien over de Singelgracht
Aquarel door J.M.A. Rieke 1886, bron: SAA

Onder:

Bouw van de Hollandsche Gasfabriek, schilderij Cornelis Springer, RKD

11. Hollandsche Gasfabriek

uw letter:

H

Linksboven:

Prent van de dagelijkse praktijk van de Hollandsche Gasfabriek; maker onbekend, bron: SAA

Links:

De Hollandsche Gasfabriek, gezien vanaf de Reguliersgracht, aquarel door J.M.A. Rieke 1886, bron: SAA

12. Het Trippenhuis – Kloveniersburgwal 29

Het Trippenhuis is het grootste en rijkste zeventiende-eeuwse woonhuis in Amsterdam. Oorspronkelijk gingen achter de geweldige gevel twee huizen schuil die gebouwd waren voor de ijzer- en wapenhandelaars de gebroeders Louys (1605-1684) en Hendrick (1607-1666) Trip. De broers Trip hadden tijdens hun jeugd een aantal jaren in Zweden doorgebracht waar hun oom Louys de Geer een sterke

positie had verworven in de wapenhandel en -industrie. Na de overname van een grote ijzergieterij in het Zweedse Julethabruk verliep de handel voor de broers zo goed, dat zij in 1655 besloten een eigen huis te laten bouwen. De broers wensten voor hun firma 'Louys & Hendrick Trip kooplieden in waepen, geschut, cogels & amonitie van oorloge' een dubbel woonhuis in Amsterdam, zodat zij vanuit dit pand de handel samen konden voortzetten. Als locatie kozen zij de Kloveniersburgwal, vlak bij de Sint Antonies Waag op de Nieuwmarkt. Justus Vingboons (1620/21-1698) heeft het Trippenhuis ontworpen. Het is waarschijnlijk dat de gebroeders Trip in Zweden met het werk van de jonge Hollandse architect kennismaakten, want Vingboons werkte daar van 1653 tot 1656 en voltooide in Stockholm het Riddarhuset. In mei 1660 startte de bouw van het Trippenhuis aan de Kloveniersburgwal. Exact twee jaar later trokken Hendrick Trip en zijn vrouw Johanna de Geer in het noordelijke huis en Louys Trip en zijn vrouw Emerentia Hoefslager in het zuidelijke. Het Trippenhuis bleef tot begin negentiende eeuw in eigendom van de familie Trip. Vanaf 1812 kreeg het een geheel nieuwe bestemming, toen koning Lodewijk Napoleon er het door hem in 1808 opgerichte Koninklijk Instituut van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten in vestigde, de voorloper van de huidige Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. In de periode 1815 tot 1885 was het Rijksmuseum in het Trippenhuis gevestigd. Tot op heden is het Trippenhuis de zetel van de Akademie gebleven.

Vorige pagina:
Trippenhuis in oorlogs-
tijd, foto J.H.Martelhoff
bron: SAA

Linksboven:
Het Trippenhuis in 1996
Foto: Martin Alberts,
bron: SAA

Links:
Het Trippenhuis, deel
van het timpaan,
bron: SAA

12. Trippenhuis uw letter:

T

Links:
Rijksmuseum in het
Trippenhuis, prent:
H. Dilcher, bron:SAA

Onder:
Prentenkabinet
Rijksmuseum in
Trippenhuis, aqua-
rel Gerrit Lamberts
1838, bron:SAA

De topografische bijzonderheden van Amsterdams ontwikkeling

○ = elders in de lijst ook al genoemd * = ondersteunend artikel van andere auteur

Middeleeuws Amsterdam

- De cope-ontginning van Amstelland
- Poerte ende Vrihede van Amstelredamme
- De eerste 300 jaar in het bestaan van Amsterdam
- Stadspoorten op de Nieuwendijk
- Is de Nieuwezijds wel gegraven?
- De kop van de Nieuwendijk, een 14^e-eeuwse stadsuitbreiding
- De Boerenwetering en zijn loop door Amsterdam
- Hoe oud is het Damrak als kade langs de Amstel?
- Middeleeuwse kloosters van Amsterdam
- Het Sint Anthonius gasthuis (Leprozenhuis)
- * Het Leprozenhuis te Amsterdam, I. H. van Eeghen 1955
- Het Kartuizerklooster Sint Andries ter Zaliger Haven
- In den Uutersten Nesse bider Amstel; Binnengasthuis
- De metamorfose van die Plaetse tot de Dam
- Amsterdam, van Heren, van bisschoppen en van graven
- Amsterdam, van Hoeken en Kabeljauwen
- Pacificatie, Satisfactie & Alteratie
- Het Papeneiland

Amsterdams nijverheid, handel en transport

- Markten van Amsterdam (locaties door de eeuwen gevolgd)
- * Botermarkt en Kaasplein, Dr. A. Halberstadt 1910
- Beurtvaarders, trekschuiten en overzetveren
- Middeleeuwse bierbrouwerijen in Amsterdam
- Vroege industriegebieden: Stadsrietlanden, Zaagmolensloot, Mennonietensloot, Overtoomsevaart, Kwakerspoel en Zaagmolenbuurt
- * Molens in Stadsrietlanden, Mr. J. H. van den Hoek Ostende
- * Het einde van de korenmolens op de bolwerken aan de Singelgracht, Mr. J.H. van den Hoek Ostende, 1972
- * Precario en Windgeld, Mr. J.H. van den Hoek Ostende, 1969
- Geschiedenis van Rederij J.H. Bergmann
- Geschiedenis van Rederij Boekel
- Geschiedenis van het Leidseplein en Hirsch & Cie
- De geschiedenis van de Haarlemse tram (NZH)
- De geschiedenis van de Waterlandse tram (NHTM)
- Straattypen en standwerkers
- Straathandel

- Stadschroniqueurs in de 17^e en 18^e eeuw
- Topografische tekenaars in Amsterdam
- Topografische fotografen in Amsterdam
- Amsterdamse architecten
- Wereldtentoonstelling van 1883
- Casino, Musis Sacrum en Huize Bob
- Brouwerij De Hooiberg & Die Port van Cleve
- Van Liesveldsche Bijbel tot Beursplein 5: Bible Hotel

Amsterdam havenstad

- Zeehaven in beweging, met de Lastage, Rapenburg, Marken en Uilenburg, het Waalseiland en de Oostelijke eilanden Katenburg, Wittenburg en Oostenburg
- Westelijke eilanden Bickers-, Prinsen- & Realeneiland
- * Opkomst der Amsterdamse haven, W. H. M. de Fremery
- * Geschiedenis Amsterdamse scheepsbouw, Dr. L. van Nierop
- Van Petroleumhaven tot grootste benzinehaven ter wereld

Stadsuitleg 1578-1596

- De Eerste en Tweede Uitleg 1578-1596
- Rembrandtplein, metamorfose van een onbedoeld plein
- Vlooienburg & Zwanenburg
- De Haarlemmerbuurt, verdeeld over 2e en 3e Uitleg
- De eerste Joodse gemeenten en hun synagogen

Stadsuitleg 1609-1700

- De Derde en Vierde Uitleg 1609-1700
- Die Verheelinghe; geschiedenis van de Leidsegracht
- De Amsterdamse schans en bolwerken
- De Trapjesschans, een nijver stukje Schans
- Westelijke eilanden Bickers-, Prinsen- & Realeneiland
- De vijf grote wagenpleinen
- Het ontstaan van de Jordaan
- Gangen en hoven van de Jordaan
- De vertraagde bebouwing van de Driehoekstraat
- De Plantage, een geslaagde mislukking
- Amstelkerk, noodgebouw met eeuwigheidswaarde

Stadsuitleg 1877-1921

- Annexaties 1877-1921
- Stadsontwikkeling en de politiek

- Spaarndammerbuurt en Zeeheldenbuurt
- Van Smalle Pad tot Planciusstraat
- Het Museumkwartier en de Waskaarsenfabriek
- Stads- en Godshuispolder, een stukje Amsterdam in de polder
- De Da Costabuurt en de Réveilbeweging, Ria Scharn
- * Westerplantsoen in de Zeeheldenbuurt, A. Huyser
- * De wet kent geen steden, Drs. J. P. Janse, 1992 (annexatie Nieuwer-Amstel)
- * Dorpse straten in de stad, Ph. Spangenberg 1995-1996

Amsterdam-Noord

- Volewijckslanzen en Buiksloterham, de ruggegraat van Noord
- De geschiedenis van de Waterlandse tram
- * Industrie Buiksloterham Wim Huissen
- * ENTOS Wim Huissen
- * ELTA Wim Huissen

Verkeersdoorbraken

- Damstraat-Paleisstraat 1865-1914
- Raadhuisstraat 1894-1897
- Vijzelstraat 1917-1935
- Weesperstraat 1959-1969; de Wibaut-as

Amsterdam en het water

- Amsterdams Waterstaat
- Raadselachtige waterwerken
- Sluizen, keringen en duikers in Amsterdam
- Donkeresluis
- Stadsuitleg en de omringende waterschappen en gemeenten
- 't IJ, van getidekreek via waterwolf tot droogmakerij
- Van open havenfront tot Open Havenfront
- De vreemde geschiedenis van de Kostverlorenwetering en de overtoom
- Aanloop tot het Noordzeekanaal, Amsterdam op z'n smalst
- Hoe komt de Mirakelbrug aan z'n naam?

Jaarboeken, enzovoort

- Jaarboek 2015, 50 opstellen over Amsterdamse items
- Jaarboek 2016, 11 opstellen, idem
- Jaarboek 2017, 6 opstellen, idem
- Index quizpagina's 2014 en later, kleinere onderwerpen